

Toplumcu Düşünce Enstitüsü

Tartışma Notu

TN-YYon/001-13

22 Ekim 2013

Hazırlayan: Nebil İLSEVEN

2014 Yerel Yönetim Seçimleri: Alternatif Siyaset Strateji Açısından “Katılımcı Yerel Yönetim Modeli” İhtiyacı

Türkiye hızla yerel seçimlere doğru ilerliyor. “Sandık” 30 Mart 2013’de bir kere daha seçmenin önüne konulacak ve bu seçimlerle birlikte Türkiye’nin 2019’a kadarki dönemde görev yapacak olan yerel yöneticileri belirlenecek. Ancak bu yerel seçimlerle ilgili olarak hemen herkesin üzerinde mutabık olduğu bir konuyu da göz ardı etmemek gerekir. Yaklaşan yerel seçimler Türkiye siyaseti açısından geçtiğimiz 20 yıldır yerel siyasete damgasını vurmuş olan yönetim anlayışına alternatif bir modeli kamuoyuna sunmak için önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Hatta, bu seçimlerin hemen arkasından gelen Genel Seçimler ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri de düşünüldüğünde, yerel yönetim düzeyinde bir alternatif modelin mümkün olduğunun seçmene gösterilmesi kritik bir zorunluluk olarak da ortaya çıkmaktadır. Açıkça görünen o ki, bu yerel seçimlerde alınacak olan sonuçlar önümüzdeki 30 yıllık dönemde özünde bir “rejim tercihi” niteliğinde yaşanacak olan siyasal ve sosyal gelişmeler üzerinde daha önceki yerel seçimlerde hiç görülmediği kadar etkili olacaktır.

Konuya bu açıdan bakıldığında, siyasi kimliğini “sosyal demokrat” olarak belirlemiş bir parti olan Cumhuriyet Halk Partisi açısından bu seçimler ayrı bir önem kazanmaktadır. CHP bu seçimlerde yalnızca farklı bir yönetim modeli ortaya koymakla kalmamalı, Türkiye’nin genel siyasetinde de belirleyici rol oynayacak olan alternatif bir ideoloji, alternatif bir siyaset stratejisini halka sunmalıdır. Ülke bugün içeride ve dışarıda ciddi bir siyasi sıkışmaya doğru sürüklenmekte; dışarıdan ve içeriden kaynaklanan baskılar sonucu önemli sosyal ve ekonomik açmazlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Ülke siyasetini ve yaşamın genel akışını tüm yurttaşlar için ve tüm yurttaşlar adına giderek daralan bu siyaset alnından çekip çıkartmak görevi ana muhalefet görevi üstlenmiş olan CHP’dir. Bir adım daha ileri götürüldüğünde, bugün Ana Muhalefet’e düşen sorumluluk, bu görevi yalnızca yurttaşlar için ve onlar adına değil, aynı zamanda dönemin artık olgunlaşan koşulları içinde yurttaşlarla birlikte yapmanın koşullarını da tarif eden bir modeli, en geniş anlamda kural ve uygulamaları ile “Katılımcı Yerel Yönetim Modeli”ni ortaya koyabilmektir.

Giriş:

Yerel Yönetimler alanı, hem ideolojik olarak, hem pratik anlamda, hem de zamanlama olarak bu modelin şekillenmesi için en uygun ve en etkin siyasi zemini oluşturmaktadır. Yerel Yönetimler alanı aynı zamanda sosyal demokrat iddiası ile seçmenin karşısına çıkan bir ana muhalefet partisinin kendi dışındaki siyasetlerden en doğal ve ikna edici olarak ayrıştığı bir alandır. CHP’nin genel Türkiye politikasında ifadesini bulan ekonomik, sosyal kalkınmayı, halkın refahını hedefleyen, hukukun üstünlüğüne dayalı çoğulcu bir toplum anlayışının en somut olarak yaşama geçirilebileceği alan yerel yönetimler alanı olacaktır. Dolayısı ile Yerel Yönetimler Politikası, yaklaşan seçim döneminde Ana Muhalefet için dolu dolu ve güçlü bir siyasi çıkış yapmak için değerli bir fırsat, gene dönemin koşulları düşünüldüğünde, aynı zamanda önemli bir sorumluluk alanı olarak değerlendirilmektedir.

Temel Hedefler:

Ana Muhalefet'in sosyal demokrat bir siyasi kimlikle seçmene hitap ederken Sosyal Demokrasi'nin evrensel ana değerlerine dayalı bir düşünsel bir platformu temel alacağı doğaldır. Bu ana değerler Özgürlük, Eşitlik ve Adalet ve Dayanışma olarak isimlendirilebilir.

Sosyal Demokrat siyaset yaklaşımı, bu ana değerlerin yanı sıra Çoğulculuk, Katılımcılık, Barışçılık ve Çevrecilik ilkeleri ile hareket eden, çok seslilik içinde bireylerin yaşam ve yaratıcılık haklarına saygılı, hukukun üstünlüğüne dayalı bir toplumsal düzenin oluşmasını hedefler.

Türkiye siyaseti açısından sosyal demokrasinin en önemli hedeflerinden biri de; gerek bölgelerarası, gerek toplumun farklı kesimleri arasındaki, gerekse de bireylerin arasındaki gelişmişlik ve ekonomik etkinlik farklarının giderilmesidir. Bu hedef, Türkiye'de Sosyal Demokrat siyaset gündeminin diğer ilke ve yaklaşımlarla bir bütün olarak ve en az ülkenin topyekun gelişmişlik hedefi kadar önemli bir parçası, bir görevi olarak değerlendirilmektedir.

“Yerel” Kavramı ve Sosyal Demokrasi:

Konuya yerel yönetim politikalarında alternatif bir siyaset modeli önerilmesi açısından bakıldığında, “yerel” in ne olduğunun, “yerel”den ne anlaşıldığının kısa bir tanımı ile başlanması gerekmektedir.

Her şeyden önce “Yerel” hem “akış,” hem de “düzey” olarak ifade edilebilecek bir “Varoluş Alanı” olarak görülmelidir. Bu alan; bir akışı ifade etmesi itibarı ile bireylerin öncelikle kendi iç dünyalarında, daha sonra ise birbirleri ile ve nihayet kendi alanları dışındaki bireysel ve kurumsal unsurlarla, yatay düzlemde değerlendirilebilecek olan doğrudan ve kesintisiz bir temas ve etkileşim durumunu tarif etmektedir. Öte yandan, bu alan bir düzeyi ifade etmesi itibarı ile “yerel”in dikey düzlemde değerlendirilebilecek olan, parçası olduğu “Bölge” ve “Merkez” karşısındaki konumunu tarif etmektedir. Dolayısı ile “Yerel,” toplumsaldır, ekonomiktir, psikolojiktir, kültürelidir. “Yerel” aynı zamanda yapısaldır, yönetseldir, siyasidir.

“Yerel,” in bu tanım çerçevesinde en küçük ortak bölümleri “Mahalle/Köy” ölçeğinde, daha üst ölçeklerde ise İlçe ve Büyükşehir/Bütünşehir düzeyinde değerlendirilmelidir. Siyasal ve sosyolojik içerikli referanslarda bu alanın Kent, bu alanda varlığını sürdüren yurttaşların da Kentli olarak isimlendirilmeleri ise çağdaş anlamda en kapsayıcı ve doğru ifadeler olarak düşünülmektedir.

Yukarıda Sosyal Demokrat bir siyaset anlayışının ana değerleri, temel uygulama ilkeleri ve hedefleri olarak belirtilen kavramların, gene burada Kent ve Kentli üzerinden tanımı yapılan bir yerel yönetim yaklaşımı içinde ele alınması geleceğe yönelik en sağlıklı ve kalıcı yaklaşım olacaktır. Yerel Yönetimler konusundaki açık, net, doğrudan, uygulamaya dayalı bir stratejik duruş, ileride genel siyaset konusunda da gerçekçi, inandırıcı ve seçmene doğrudan “dokunan” bir kampanyanın en güçlü temel taşı olacaktır. Sonuç olarak, Yerelde sağlanacak kazanımlar, geliştirilecek bakış açıları, ulusal düzeyde de farklı kazanımların etkin ve kalıcı olarak iletişimini mümkün kılacak; Sosyal Demokrat Siyaset Gündemi'nin “konjonktürel” mesajlar peşinde giden bir gündem olmak yerine özünde farklılaşan bir gündem olarak şekillenmesine destek olacaktır.

Mevcut Durum Işığında “Yerel” in Konumu:

Yerelin bugün içinde bulunduğu durumun ana hatları ile tarifi, yarın Kent ve Kentli için geliştirilecek yaklaşımların daha etkili ve isabetli yaklaşımlar olmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda hem Yerelin yaşayan bir varoluş oluş alanı, hem diğer tanımlı alanlar karşısındaki durumuna kısaca 4 grupta ele almak mümkündür.

Ancak bu 4 alt başlık kısaca belirtilmeden önce genel bir gözlemden yola çıkılması gereklidir. Bu da Yerelin her bakımdan yoğun bir baskı ve sindirilme süreci altında varlığını sürdürdüğü yönündeki gözlemdir. Daha açık ifadesi ile bugün Kent ve Kentli pek çok unsurdan kaynaklandığını gördüğümüz ve giderek yoğunlaşan bir baskı altında boğulmaktadır. Yaşamın gün içindeki gerçek akışı içinde Kentli giderek yalnızlaşmakta, talep ve ihtiyaçlarını her geçen gün daha cılızlaşan bir sesle dile getirmekte veya getirememektedir. Öte yandan, Kent diğer idari, yapısal, siyasal alanlar karşısında kimliğini, kişiliğini, özgünlüğünü hızla yitirmekte ve birinin diğerinden farkı olmayan, bütün neon ışıkları altında sentetik renklerin ötesine geçemeyen, sıradan bir barınma alanına dönüşmektedir. Kentli ve Kent'in sanki çare yokmuş gibi sinsice ilerleyen bu içine çöküş süreci ile karşı karşıyadır. Sosyal Demokrat bir alternatif siyaset stratejisi, bu yaşanan çöküş konusunda ancak çok kesin ve kararlı bir duruş önererek kamuoyunun ilgi ve güvenini oluşturabilir. Bu önerme; Kent ve Kentliye dayatılan bu süreci 1) gerekirse en köktenci yaklaşımlarla geri çevirecek, 2) Yerelin elinde olan ve yaşamın içinden gelen imkan ve fırsatların gene Kent ve Kentli yararına değerlendirecek tek siyasetin Sosyal Demokrat Katılımcı Yerel Yönetim Modeli olduğunun parti kamuoyu dahil tüm ilgili taraflar nezdinde ortaya konulması olmalıdır.

Yerel - Merkez İlişkisi:

Bugün geçerli olan Yerel-Merkez ilişkisi, Yerel üzerindeki baskının en belirgin ve yoğun olarak hissedildiği alanlardan birini oluşturmaktadır. Yasalar ve ilgili düzenlemelere bakıldığında en temel Yerel ihtiyaçlar ve talepler söz konusu olduğu durumlarda bile, ya alınacak kararların oluşturulma makamı, ya da alınan kararların onay makamının Merkez olduğu görülmektedir. Merkez, il düzeyindeki mülki idare amirleri olmak üzere, Büyükşehir'de oluşturulan karar ve uygulama noktaları ve daha da ötesinde Hükümet düzeyinde ilgili bakanlıklara ve bakanlara kadar uzanan bir dizi yetkili yönetici, kurum ve kuruldandır. Bu yetki zinciri içinde Yerelin ihtiyacı olduğu zamanda, ihtiyaç duyulan hassasiyet ölçüleri içinde ve hedeflenen sonuçlarla uyumlu kararların çıkması ve uygulanması sistematik olarak mümkün değildir. Tam tersi bir yaklaşımla, Merkez'in yerel düzeyde, Yerelin herhangi bir fikri alınmaksızın veya ihtiyaç tespiti yapılmaksızın alınan kararlar hızla onaylanmakta ve uygulamaya geçilmektedir. Yukarıdan aşağıya olarak işleyen bu zincir, son çıkartılan yasalar ve yönetmeliklerle standart uygulama haline dönüştürülmüş, Kent ve Kentli bu silsilenin dişlileri arasında boğulmamak için bir varlık mücadelesine girişmek durumunda kalmıştır. Yerel-Merkez eksenindeki bu mücadelede yaşaması ve gelişmesi gereken varlıklar olarak hem Kent, hem de Kentlinin ciddi bir siyaset desteğinden yoksun olduğu, büyük ölçüde yalnız kaldığı görülmektedir.

Yerel - Sosyal Çevre İlişkisi

Yerel üzerinde uygulanan baskının en fazla yoğunlaştığı alanlardan biri de hemşericilik, inanç ve etnisite temelinde oluşturulan sosyal grupların Yerel üzerindeki etkileri ile ilgili olarak görülmektedir. Bu oluşumların temelinde, hızla göç alan kent merkezlerinde, bireylerin yeni katıldıkları sosyal ve ekonomik çevrelerde tutunma mücadeleleri yatmaktadır.

Kent'e yeni gelenlerin karşılaştıkları acımasız ekonomik, sosyal, kültürel baskılar karşısında bir yerlere dayanmak, bir kurulu düzen içinde yer almak en yaşamsal ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyaçlar ise en hızlı ve kolay şekilde doğal olarak gene kişilerin kendi inanç,

etnisite ve kökenlerine yakın gruplarca giderilmektedir. Bu durumun modern anlamda bir Kentlilik kimliğinin doğmasını yavaşlattığı veya tümüyle engellediği açıktır. Daha da ötesi, bu sosyal kesimlerin kendi özgün yaşam normları ve değerleri Yerel üzerinde başlı başına bir baskı ve denetim sisteminin oluşmasına neden olmaktadır. Bu durumda Siyaset modern anlamda farklı kurumsal yapılar ve yaklaşımlar üzerinden bu baskıyı kırmak ve dengelemek yönünde bir alternatif üretmediği gibi; tam tersi bir yaklaşımla, bu baskı mekanizmalarının siyasal güç kaynağı olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu anlamda Yerel, ne Kent düzeyinde kendi özgün gelişmesini sürdürebilmekte, ne de Kentli düzeyinde bireysel hak ve yükümlülükleri ile bir yurttaş toplumu kimliği geliştirebilmektedir.

Yerel - Finans/Kapital İlişkisi

Yerel üzerindeki bir üçüncü baskı unsuru finans-kapital alanında son yıllarda gözlemlenen baş döndürücü gelişmelerdir. Bugün artık kentler, gerek kent merkezleri, gerek kent çeperlerindeki kentsel rantın yağma boyutlarına varan telaşlı paylaşım mücadelesinin çatışma alanları haline gelmişlerdir. Kentlerin bu şekilde bir rant çatışmasına ev sahipliği üstlendiği durumda Kentli iki seçenekle karşı karşıya kalmış bulunmaktadır: bu paylaşım mücadelesinin küçük ortakları olarak saf tutmak ve varlığını sürdürmek; veya yok olmak. Bugün yaşanan, zaten kentlilik kimliği ve Kent'e olan bağları herhangi anlamlı bir düzeyde gelişme imkanı bulmamış olan çoğunluğun, seçimini Kent'in yağmalanması sürecinde küçük ortak olarak yer almak yönünde yapmış olduğudur. Bu tercihin bir seçenek olarak değil, seçeneksizlikten ortaya çıkmış bir tercih olduğunun bir kere daha vurgulanması çok önemlidir.

Kent'i ve Kentliyi giderek baskı altına alan ve Yerelin söz hakkını büyük ölçüde devre dışı bırakan etkenler oldukça yakın bir dönemde küresel düzeyde yaşanan gelişmelerin Yerele yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Küresel piyasalarda özellikle 11 Eylül 2001 sonrası uygulanan para politikaları, tarihte daha önce benzeri görülmemiş bir likidite bolluğu yaratmıştır. Çok ucuz maliyetlerle çok büyük oranlarda piyasalara giren fon fazlaları, dünyanın pekçok bölgesinde tüketime dönük veya yatırıma yönelik varlıkların edinimine yönelmiş; ortaya çıkan talep patlaması özellikle piyasalara yeni girmeye başlayan gelişmekte olan ekonomilerdeki varlık değerlerinin ciddi olarak yükselmesine neden olmuştur.

Küresel likiditenin yöneldiği en önemli varlık sınıflarından biri de gayri menkul sektörü olarak ortaya çıkmıştır. Doğrudan alımlar ve veya oluşturulan gayri menkul yatırım fonları kanalı ile kısa sayılabilecek bir zaman dilimi için bu ekonomilere çok büyük ölçekte yatırımlar yapılmıştır. Bu yatırım akışlarından Türkiye de önemli bir pay almış, varlık değerlerindeki görece düşük seviyeler, yeni yatırım faaliyetleri için cazip bir alan oluşturmuştur. Bu yatırımların kritik hedeflerinden biri de nitelikli konut yatırımları yanında ticari kullanıma yönelik ofis alanları ve alış-veriş merkezleri olmuş, bu alanlarda geliştirilen çok sayıda ve büyük ölçekli projeler Kent'in yapısı ve Kentli yaşamı konusunda hızlı ve köklü dönüşümlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kentli yurttaş "cüzdanın gücü" karşısında tümüyle asimetrik bir konuma gelmiş; gelişmeler karşısında herhangi bir söz hakkı kullanamamak bir yana, küresel yatırım akışlarının yerel iş çevrelerinde öne çıkarttığı "yenigirişimci" kesime bağlı ve bağımlı bir yaşam tarzını yürütmek durumunda kalmıştır.

Yerel - Demokrasi Kültürü İlişkisi

Son olarak, Türkiye'de Yereli giderek sıkıştıran koşullardan birinin de Demokrasi Açığı olarak nitelendirilebilecek olan, özünde kültürel ve yapısal bir olgu olduğu değerlendirilmektedir. Demokrasiyi en kısa ifadesi ile "Katılım" olarak tarif etmek

mümkündür. Gerçek demokrasi yasal ve yönetsel dökümanlar üzerinden erişilecek bir hedef değil, toplumsal olarak paylaşılan bir anlayış bütünlüğüdür. Demokrasi toplumun gelişmesi ile paralel ilerleyen, sürekli evrimleşen ve gelişen bir “yolculuktur.” Bu anlamda da demokrasi kültürel bir olgudur. Öte yandan, demokrasi kültürünün yaşamın günlük akışı içinde anlamlı bir karşılık bulması için belli kurumsal yapıların ve uygulama kurallarının mevcut ve işletiliyor olması gerekir. Dolayısı ile demokrasi kültürel bir olgu olduğu kadar aynı zamanda yapısal unsurlar üzerinden hayatiyet bulan bir olgudur. Bu yapısal unsurların olmadığı veya olup da işlemediği, işletilmediği bir toplumda demokrasi kültürünün de gelişmesi ve ilerlemesi düşünülemez.

Demokrasi Açığı olarak nitelenen etkenden söz ederken iki konuda yaşanan yetersizliklerin iyi anlaşılması gerektiği düşünülmektedir. Bunlardan biri toplumdaki bireylerin kendileri ve çevreleri ile ilgili karar süreçlerine katılım iradelerinde gözlemlenen zafiyet, çekince, bilgi noksanlığı veya tembellikten kaynaklanmaktadır. Bu davranış biçiminin altında yatan hakim psikoloji kişinin süreçlerde herhangi bir katılım göstermesinin bir fark yaratmayacağı, nasıl olsa kimsenin kendisini dinlemeyeceği, önemsenmediği yönünde geliştirdiği algıdır. Son yıllarda yaşanan gelişmelere bakıldığında, böyle bir algının edinilmesini haklı gösterecek sayısız örnek gösterilebilir. Ancak, bu algı demokrasi kültürüne olumsuz bir etken olarak taşındığında kendi kendini doğrulayan bir önerme haline gelmekte, Demokrasi Açığının büyümesine neden olmaktadır.

Demokrasi Açığı kavramı ile ilgili ikinci boyut siyasal sistemle ilgilidir. Mevcut sistem kişilerin siyasetin pratiğine katılımına ne derecede açıktır? Kişilerin kendileri ve yakın çevreleri ile ilgili olarak gelişen süreçlere katılım sağlamalarını, hesap sormalarını, hesap vermelerini, yeni projeler ve düşünceler geliştirmelerini ne derecede özendirmekte, ne derecede ödüllendirmektedir? Siyasi partilerin yeni katılımlara ne derecede sıcak baktıkları; yeni yüzlere, düşüncelere, yeni siyaset yapma biçimlerine ne kadar yakın durdukları demokrasi kültürünün serpilmesi yönünde önemli bir yapısal kriter olarak ortaya çıkmaktadır. Son olarak, siyasi sistemin, yaşamın dinamiğini parti kültürlerine uyumlu hale getirmeye, öte yandan parti kültürlerini yaşamın akışına duyarlı hale getirmeye ne derecede destek verdiği konusu da demokrasi kültürünün sağlıklı olarak gelişmesi açısından ayrıca anlaşılması gereken önemli bir olgu olarak değerlendirilmektedir.

Burada tanımladığı şekli ile demokrasi kültürünün gerek sosyo-psikolojik unsurlarındaki içsel sorunlar, gerekse de siyasi kurumların demokratik katılımı engelleyen, dışlayan, en azından demokratik katılıma mesafeli duran yapıları nedeni ile oluşan Demokrasi Açığı Yerelde Kent ve Kentlinin kendini ifade imkanlarını, hevesini, ihtiyaçlarını baskı altına alan bir nitelik göstermektedir. Bu baskıların kırılması, yaşamın olağan akışı içinde sağduyu ve akılcı yaklaşımlarla mümkündür. Ancak gene yaşamın pratiği göstermiştir ki, mevcut siyaset sisteminin egemenlerinin bu sağduyulu yaklaşımı göstermede çoğu zaman ya hepten duyarsız kaldıkları, ya da zamanlama, yaklaşım biçimleri ve kararlılık gibi konularda geri kalmaları söz konusu olmaktadır. Bu da Kent ve Kentlinin belli bir siyasal kültür ortamı karşısında içine sinmiş ve uzaklaşmış bir konuma gelmelerine neden olmaktadır. Toplumun bu baskılara direnme biçimleri mevcut siyasi sistem üzerinden değil, örneğin suç ekonomisi, bireysel şiddet, siyasal terör veya zaman zaman görülen sosyal patlamalar şeklinde açığa çıkmaktadır. Bu durum ise daha da baskıcı ve otoriter uygulamaların devreye girmesi için uygun zeminlerin oluşturmakta; yaşamın günlük akışı içindeki gerçekliği daha da sinmekte, sindirilmektedir.

Yerelde Tıkanmışlık:

Burada mevcut durum itibarı Yerelin, Kent ve Kentlinin geldiği noktaya ilişkin bazı genel saptamalar yapılmış; bu saptamalara dayalı olarak yerel yönetimlere yönelik olarak alternatif bir siyaset stratejisinin oluşturulmasına artık göz ardı edilmesi mümkün olmayan bir ihtiyaç olduğuna işaret edilmiştir. Kent ve Kentli bugün itibarı iki ana noktada ciddi bir tıkanmışlık yaşamaktadır. Kent ve kentli 1) “nefes” alamaz duruma gelmiş, kendi özgün kimlik ve kişiliği ile gelişimini ve sağlıklı olarak varlığını sürdürmesi için ihtiyacı olan beslenme kanalları artık çalışmaz olmuştur; 2) ihtiyaçları, talepleri, proje ve şikayetlerini dile getirmek yönünde “ses” verebileceği diyalog kanalları ya hepten yok olmuş veya hızla yok olmaya yüz tutmuştur.

Bu gelişmede son yıllarda yerel yönetimlere hakim olan “Hizmet Belediyeciliği” yaklaşımı önemli bir rol oynamıştır. Hizmet Belediyeciliği, belirli alt yapı hizmetleri ve sosyal destek projeleri üzerinden, belirli merkezlerde oluşturulan hizmet paketlerinin siyasi destek karşılığında yurttaşlara sunulmasına dayalı bir yerel siyaset anlayışını ifade etmektedir. Kent ve Kentlinin kendileri dışında tanımlanmış olan bu hizmet paketleri ile modern bir toplumda esasen bir yurttaşlık hakkı olarak sağlanması gereken hizmet ve yararlar, özel bir nimetcesine sunulmaya başlanmıştır. Bu kanal ile yurttaşlara aktarılan zaten hak olan ölçülebilir, test edilebilir, tekrarlanabilir maddi imkanlarda sağlanan sayısal artışlar, halka “gelişme” olarak anlatılır hale gelmiştir. Bunun ötesinde yurttaşların kendi yaşam biçimleri ve yakın çevreleri ile ilgili olarak gündeme getirilen demokratik talep ve beklentiler “kıymet bilmeme,” veya “bozgunculuk” kıvamında tepkiler olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Modern anlamda Kent ve Kentlinin kendi varlık alanlarına sahip çıkmaları en temel bir yurttaşlık görevi ve bireylerin doğal bir beklentisi olduğu halde, bu olgu hoyratça göz ardı edilir duruma getirilmiştir. Bu yaklaşım, yereldeki tıkanmışlığı arttıran, Kentin ve Kentlinin nefes alması ve sesini duyurmasına engel olan bir “işletim sistemi” olarak uygulanır olmuştur.

Oysa ki içinde bulunduğumuz çağda esas olan bu hizmet zincirinin sürmesi değildir. Bu konu zaten bir veri olarak, bir teknik konu olarak modern toplumun çözümlendiği, üstlendiği ve yapmak durumunda olduğu bir konu olarak yaşamın doğal akışı içindeki yerini almıştır. Buna karşın esas olan, yaşamın gerçekliğinin somut olarak ifadesini bulduğu yerel ölçekte, bireylerin özgürlüğünü güvenceye alan, yaratıcı ve üretken özelliklerini öne çıkartan, kendi yaşam tercihleri ile toplumsal bir çevreye gelişmelerini ve varlıklarını sürdürmelerini mümkün kılan bir düzenin oluşturulması ve sürdürülmesidir. Bu düzenin teknik ve yönetsel alt yapısının kurulması ise ancak yerel yönetimlere yönelik alternatif bir siyaset stratejisi ile mümkün olacaktır.

Alternatif Siyaset Çerçevesi; İlkesel Çerçeve:

“Katılımcı Yerel Yönetim Modeli” bu alternatif siyaset stratejisinin odak noktasını oluşturmaktadır. Bu modelin üzerinde ciddi olarak düşünmek, modeli sürekli evrilen, gelişen ve ihtiyaçlara göre dönüşen dinamik bir yaklaşım içinde kurgulamak esas olmalıdır. Doğaldır ki bu modelin de bazı değişmeyen unsurları, hedefleri olacaktır. Bu hedefler daha ziyade ilkesel alanlarda tarif edilecek, taktik adımlar zaman ve zemin koşullarına göre farklılıklar gösterse de modelin ilkesel çerçevesi yol gösterici ve bütünleştirici niteliklerini koruyacaktır.

“İyi Yönetim”

Bu ilkelerin başında “iyi yönetim” uygulamalarının temelini oluşturan hesap verilebilirlik, hesap sorulabilirlik özellikleri gelmektedir. Yerel Yönetimleri oluşturan idari yapılanma ve kadrolar, tüm yerel yönetim süreçlerinde birbirlerine hesap verebilen, birbirlerinden hesap sorabilen birimlerden oluşmalıdır. Bu da yerel yönetim yapılanmasını oluşturulan birimlerin belli bir iç hukuk sistemi içinde a) birbirleri ile rekabet eden, b) birbirlerini denetleyen, ve c) birbirlerine hesap soran birimlerden oluşturulması ile mümkündür.

“Saydamlık”

Modelin ikinci önemli özelliğini “saydamlık” oluşturmaktadır. Burada önemli olan, saydamlık ilkesinin yönetim süreçlerinin hangi aşamalarında uygulanacak olduğunun doğru ve değişmez olarak belirlenmesidir. Katılımcı Yerel Yönetim Modeli’nin sağlıklı olarak işletilmesi için, kararların oluşturulma süreçlerinde ve uygulama sonrası aşamalarda tam ve ödünsüz saydamlık, yerel yönetim süreçlerinin etkin ve sürdürülebilir olarak yürütülmesi açısından en kritik unsur olarak değerlendirilmektedir. Özünde kamusal bir hizmet alanı olan yerel yönetimlerin meşruiyetinin de en somut kaynağı, dolayısı ile de en güçlü dayanağı saydamlıktır.

“Yasallık”

Modelin üçüncü ana unsuru “yasallık” ilkesidir. Yasallık ilkesi ile kast edilen yerel yönetim uygulamalarının yalnızca yasalara uygun olarak yürütülmeleri değildir. Bu konu zaten yönetim erkinin sürekliliği ve sürdürülebilirliğin temelidir. Katılımcı Yerel Yönetim Modelinde yasallık ilkesi aynı zamanda “uygulamada eşitlik” olarak düşünülmelidir. Yerel Yönetim icraatlarında geçerli yasal zorunlulukların kişiye özel veya kurumlara özel yaklaşım ve yorumlarla farklı farklı uygulanmaları, yönetim akışlarında ciddi karmaşalara neden olacaktır. Ancak bu karmaşalardan daha olumsuz bir durum daha vardır; o da, yasal uygulamalardaki farklılıkların yerel ölçekte çok daha belirgin tepkiler çekecek olması ve yönetimin en güçlü dayanaklarından biri olan güven ortamının hızla erimesidir. Bu erimedir ki, Modelin katılımcılık özelliğinin de çok ciddi ve onulmaz olarak yara almasına neden olacaktır.

“Verimlilik”

Daha pek çok önemli unsurların değerlendirilmesi mümkün olmakla birlikte, son olarak Modelin önemli bir ilkesel özelliği “verimlilik” ilkesi olarak düşünülmektedir. Burada verimlilik salt ekonomik ve parasal bir kavram olarak alınmamalı, aslında siyaset kurumunun en önemli yaşam kaynaklarından biri olarak görülmelidir. Siyasetin en önemli taşıyıcı öğelerinden biri de bu siyasetin bugün taahhüt ettiği bir dünya yanında, yarınlar için taahhüt ettiği bir ütopyadır. Siyasetin önemli bir bölümü de özünde yarına ilişkin bu ütopya ile ilgili ortaya koyduğu bir inanç, bir iddia, bir kararlılıktır. Bir kamu hizmeti olarak yerel yönetim uygulamalarının önemli bir hedefi de belli bir siyaset ışığında üretilen ve bugün için geçerli olan maddi veya maddi olmayan kazanımların geliştirilerek gelecek nesillere de aktarılmasının sağlanmasıdır. Dolayısı ile verimlilik kavramının mutlaka “Nesillerarası Köprü” kavramı ile birlikte değerlendirilmeleri kaçınılmaz bir zorunluluktur. Unutulmamalıdır ki parasal alanda ekonomik olarak, düşünsel alanda veya yaratıcı kapasite alanında katma değer yaratmayan herhangi bir çalışma sürdürülebilir olamaz. Bu durumda sürdürülebilir değerlerin ortaya konulmadığı, üretilemediği faaliyetlerin nesiller arası köprüler kurması da düşünülemez.

Sonsöz Yerine:

Kapsamlı ve bütüncül bir Yerel Yönetimler Siyasetinin oluşturulması için bu Tartışma Notu’nda belirtilen kavram ve olguların tek tek açılması, ayrıntıları ile mercek altına alınması

ve geliştirilmesi gereklidir. Ele alınan konular üzerindeki düşünce ve gözlemleri bu noktada sonlandırmadan önce, yeni bir strateji oluşturulurken dikkate alınması gereken üç kritik unsurun özellikle vurgulanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Yerel Yönetim politikalarının merkez noktası olarak Mahalle: Mahalle ölçeğinde muhtarlık kurumu, yerel yönetimlerde oluşturulacak katılımcı sistemlerin çıkış noktası olarak işlevsellik üstlenmelidir. Kent ve kentlinin birlikte yaşama alanları ve yakın çevreleri ile temas noktası olarak Mahalle, hem bir sosyal birim, hem bir ekonomik faaliyet alanı, hem de bir kültürel etkileşim odağıdır. Bu nitelikleri ile Mahalle yerel yönetim düzeyindeki karar süreçlerinde bir danışma, ortak çalışma ve iş ortağı kimliği ile yaşamın günlük akışında söz sahibi olan bir paydaş olarak işlevsellik üstlenmelidir.

Yerel Yönetim politikalarının ana faaliyet alanı olarak İnsan Odaklı Projeler: Kent ve Kentlinin gelişen ihtiyaç ve taleplerine göre ele alınacak olan mekan düzenlemeleri ve imar çalışmaları bir yerel yönetimin önemli görevlerinden biri olduğu açıktır. Ancak bugün gelinen noktada yerel yönetimlerde hakim olan faaliyetlerin yoğunlukla kentsel rant üretimi ve bu rantların “yeni girişimci” iş kesimleri ile paylaşımına yönelik faaliyetler olduğu görülmektedir. Daha da açık olarak ifade edilirse, mevcut yerel yönetim faaliyetleri imar rantı odaklı çalışmaları esas almakta, diğer sosyal hizmet ve alt yapı faaliyetleri imar rantı odaklı belediyeçilik faaliyetleri içinde ikincil konumda çalışma alanları olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tablo içinde İnsan bir araç haline gelmektedir. Bir diğer deyişle, İnsan yaratılan sistemin sürdürülmesi için var olan, yaratılan rantların nakde çevrildiği noktada devreye girmesi beklenen bir ara yüz konumuna indirgenmektedir.

Oysa İnsan, imar çalışmaları içinde gerek duyulan bir ara unsur olarak değil, pek çok başka alanda yapılması gereken çalışmalar yanında ana unsur olarak Kentlinin bu alandaki ihtiyaçlarını da karşılamak için yapılmalıdır. Doğaldır ki burada İnsan nihai amaçtır. İnsan odaklı projeler ile ifade edilen, öncelikle Kentlinin temel yaşamsal maddi ihtiyaçları ve tüm estetik nitelikleri ile sosyal ve kültürel gelişimini destekleyen, özendirilen ve ödüllendiren bir yaklaşımdır. Kısaca söylenmek istenilen, imar-odaklı belediyeçilik İnsan’ı araçlaştıran, Kent yaşamını sıradanlaştıran, kolaycı bir yaklaşımdır. Alternatif yaklaşımın, İnsan’ı amaç olarak alan, İnsan’a güvenen, yaratıcılığı öne çıkartan, özgürlükçü ve bu anlamda da İnsan’ı yücelten, kalıcı ve sürdürülebilir bir yaklaşım olarak kurgulanması gerekir.

Yerel Yönetim politikalarının etkinliğinin güvencesi olarak Kadrolar: Yerel Yönetimlerin en belirgin ve ayırıştırıcı iki özelliği çok önemlidir: 1) yerel yönetimler yurttaşların yaşam kalitesini bire bir etkileyen sosyal destek ve alt yapı hizmetlerini sağlayan kurumlardır; 2) yerel yönetimler yurttaşlarla doğumdan ölüme kadar yaşamın her kesitinde kesintisiz ve doğrudan temas kuran, karşılıklı etkileşim ve iletişim içinde olan sayılı kamu kurumlarının başında gelen kurumlardır. Bu özellikleri ile yerel yönetimler, kentli yaşamı kritik olarak etkileyen sayısız konuda sürekli “sınav”dan geçen, sürekli kamusal gözetim altında olan ve sürekli değerlendirmeye tabi tutulan kurumlardır. Merkezi bürokrasinin “mesafe avantajı” veya “katmanlara dayalı sorumlusuzluk” ve benzeri imkanlar yerel düzeyde halkla her gün temas içinde olan yerel yönetimlerin tanım gereği hiçbir zaman değerlendiremeyecekleri imkanlardır.

Bu durumda yerel yönetimlerin etkinliği ve sürdürülebilirliği yalnızca uygulanan politikalar ve projeler düzeyinde değil, bu politika ve projelerin uygulayıcılarının, her kademedeki kadroların nitelikleri ile de değerlendirilmektedir. “sınavdan” geçmektedir. Yerel Yönetim kadrolarının mesleki ve teknik yeterlilikleri bu anlamda en temel bir kriterdir. Bunun yanında, kadroların uygulanması hedeflenen siyaset strateji konusunda yeterli bilgi ve anlayış

düzeyinde donanımları da önemli bir yeterlilik kriteri olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu nesnel ve öznel nitelikler kendi başlarına gerekli koşulları oluştursalar da, yerel yönetim politikalarının etkinliği için yeterli koşul olarak düşünülemezler.

Yerel Yönetim politikalarının gerek felsefi, stratejik hedeflerine, gerekse de taktik düzeyde atılması gereken adımlara yönetim kadrolarının inançla, kararlılıkla ve içtenlikle sahip çıkmaları esastır. Özellikle seçmen önüne çıkan yönetim kadrolarının başarısı ve etkinliği açısından, siyaseti, kişiliği ve mesleki-teknik birikimi bir araya getiren açık ve tutarlı duruşlarının, politika kademlerinin her noktasında, ancak yerel yönetimlerde tüm diğer alanlardan çok daha fazlası ile gerek duyulan bir özellik olduğu değerlendirilmektedir.